

En glemt historie om genbrug

Af P.O. GAALAAS-HANSEN

Store dele af Aaker Præstegård blev i 1930'erne revet ned.

Den oprindelige firelængede gård blev til det, der i dag udgør Præstegården.

Den gamle stuelænge forsvandt, gammel og upraktisk, men smuk og idyllisk, som den var.

En kort længe mod nord var allerede tidligere næsten nedbrudt, og turen kom til den velproportionerede østre længe, der fremstod med gulkalkede tavler mellem rødt bindingsværk. Længen havde tidligere tjent som den egentlige driftsbygning med stalde.

Lykkeligvis foregik nedrivningen på den gamle måde med håndkraft. Moderne nedbrydning med maskinkraft ville sandsynligvis have ødelagt et klenodie af historisk værdi.

Da man var nået frem til »iggeled« - svinstien, fandt man her en stor flad sandsten, rejst på højkant og delvis nedgravet i lergulvet. Stenen udgjorde skillevæggen mellem to grisebokse.

Midt i stenen var et hul, hvorigennem var stukket en rafte. Denne lå parallelt med gulvet og hindrede, at soen skulle ligge grisene ihjel – et hjælpemiddel, velkendt i de fleste grisehuse, i alle tilfælde de lidt ældre.

Det, der særlig vakte arbejderens opmærksomhed, var, at den side af stenen, som vendte ind mod griseboksen, var udstyret med flotte udhugne billeder, der var meget velbevarede på den del af stenen, som stod nede i underlaget, mens de over gulvet var tydelig nedslidt af at grisene (soen) havde gubbet sig mod den.

Sognepræsten blev varslet om fundet. Ligeså entreprenøren for arbejdet, og frem for alt Maler Peter – Peter Kofoed, byens meget historisk interesserede borger og mangeårige medlem af Bornholms Museums bestyrelse. - Måske var det ligefrem ham, der først blev opmærksom på stenen. Han snusede altid rundt på sådanne steder.

Stenen blev gjort ren og flyttet hen i kirken og opstillet i våbenhuset, og er i dag velkendt for besøgende i kirken, som Schweder Kettings Ligsten.

Oprindelig lå stenen over Kettings grav foran alteret i kirken.

En teori om at slitagen af en del af stenen skulle skyldes vandrende munke- og præstefødder foran alteret er næppe helt holdbar. Hvorfor er da ikke hele fladen mere jævnt slidt?

Præstens svin har i tiden fra stenen blev flyttet fra sin oprindelige plads foran alteret (ved kirkeombygningen 1874) frem til den blev genfundet i begyndelsen af 1930'erne utvivlsomt øvet en større slitage end de messende klerkes fødder gennem et lignende tidsrum før dette.

Man kan mene, hvad man vil, om ombygningen af kirken, og dem som stod for den, men et skal de dog roses for: De havde sans for genbrug! Det skal vi i dag være taknemlige for.

Af naturlige grunde - jeg er født i 1929, og det var ikke særlig populært at en dreng opholdt sig på en arbejdsplads, hvor der foregik nedbrydning af en bygning. Jeg husker dog at have iagttaget arbejdet fra fortovet på Nybyvej, hvor jeg daglig færdedes. De foranstående oplysninger har jeg derfor i det væsentligste fra min far.

Hans fortælling bestyrkes yderligere af følgende: I 1910 købte hans far den gamle kirkeskole, indrettede værksted, hvor der nu er møbellager og byggede bolighus ud til Jernbanegade. I en periode da far var fra syv til tretten år boede han derfor nærmest, som han plejede at sige »på kjærregåragered«.

Som drenge flest i den alder støvede han rundt i området, og ikke mindst kirken var interessant – jeg tror han kendte hver krog af den store bygning. Han var gode venner med graver Jacobsen, der fortalte om forskelligt vedr. kirken

både da og tidligere. Jacobsen var ked af, at de mange farvede billeder, der havde været på væggene, var borte. Selv kunne han ikke huske dem, men han havde hørt »gamle folk« fortælle om dem.

Det samme var tilfældet med en »årtier sten« med udhuggede billeder.

Den mente graveren skulle have ligget foran alteret. Men borte var den.

Da far blev konfirmeret - 1917 - var der heller ikke tegn til den »årtia stenin«.

Jeg har forelagt ovenstående for den vel nok største kapacitet på området, Ebbe Gert Rasmussen, der i et brev til mig oplyser, at man ikke af arkiverne kan se noget, der skulle modsige fars fortælling.

Jeg vælger derfor at godtage og viderebringe det jeg fra barnsben har hørt.

- Nok kunne far somme tider »spinde en ende« eller fortælle en »åria«, men næppe om kirken eller præstegården. Det var for ham »helligt« – og det omtaler man med alvor og ærbødighed.